

УДК 378.091.212-054.68-02626-044.332 (447)“20”

DOI:

Надія Смолікевич, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов для природничих факультетів факультету іноземних мов Львівського національного університету імені Івана Франка
Наталія Мукан, доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та інноваційної освіти національного університету “Львівська політехніка”
Людмила Левицька, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов для природничих факультетів факультету іноземних мов Львівського національного університету імені Івана Франка
Ольга Шумська, асистент кафедри іноземних мов для природничих факультетів факультету іноземних мов Львівського національного університету імені Івана Франка

СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ТА АКАДЕМІЧНИЙ АСПЕКТИ АДАПТАЦІЇ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ В УНІВЕРСИТЕТАХ УКРАЇНИ

Стаття розглядає головні проблеми адаптації іноземних студентів у ЗВО України. Проаналізовано соціокультурну адаптацію, виокремлено показники успішного її проходження на основі аналізу джерельної бази дослідження виокремлено чотири головні етапи процесу культурної адаптації. Подано тлумачення академічної адаптації, та головні референтні ознаки її успішного проходження іноземними студентами.

Визначено загальні проблеми адаптації іноземців та необхідні університетські послуги, що допомагають іноземцям успішно адаптуватися та навчатися у незнайомому навколишньому та навчальному середовищі.

Ключові слова: соціокультурна адаптація; академічна адаптація; іноземний студент; іншомовна комунікація; університети України.

Літ. 11.

Nadiya Smolikevych, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the Foreign Languages for Natural Faculties Department, Faculty of Foreign Languages Lviv Ivan Franko National University

Nataliya Mukan, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor of the Pedagogy and Innovative Education Department, Lviv Polytechnic National University

Lyudmyla Levytska, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the Foreign Languages for Natural Faculties Department, Faculty of Foreign Languages Lviv Ivan Franko National University

Olha Shumska, Assistant of the Foreign Languages for Natural Faculties Department, Faculty of Foreign Languages Lviv Ivan Franko National University

SOCIO-CULTURAL AND ACADEMIC ASPECTS OF ADAPTATION OF FOREIGN STUDENTS IN UNIVERSITIES OF UKRAINE

The article covers the main problems of the foreign students' adaptation in Ukrainian universities. The socio-cultural adaptation is analyzed; the indicators of its successful overcoming are distinguished, namely: positive emotions in relations with others and the ability of a person to get over changes in social and cultural environment by adjusting to the culture. On analyzing the source base of the study, four main stages of the cultural adaptation process are presented: the honeymoon, culture shock, recovery and adaptation. It is stated that not all students pass the stages with equal success and at the same time. The explanation of academic adaptation and the key referent results of its successful overcoming by foreign students are given. Among them it is singled out success of training, orientation to the future profession, ability to work independently and in a group.

Common problems in the foreigners' adaptation and core necessary university services to help them successfully adapt and study in unfamiliar academic environment are identified. The orientation programs, work of the international student office and various on campus services are described. It is important that these services should be connected not only with education but also with participation in social, cultural, sports and other leisure activities, as well as providing academic, cultural, sports activities, group work, volunteering etc. Much attention is paid to the teachers and mentors' work with foreign students.

Among the main grounds for the foreign students' successful adaptation at the initial stage are the knowledge

of Ukrainian and social support. We state that a teacher or advisor's consultations during the admission hours in the faculty also has a positive effect on the student adaptation process.

It is noted the importance of the propaedeutic preparation and the course of Ukrainian as a foreign language for foreign students to form their communication competence, which will allow communicating freely in different spheres of activity.

Keywords: socio-cultural adaptation; academic adaptation; a foreign student; foreign language communication; universities in Ukraine.

Постановка проблеми. Вступ до закордонного закладу вищої освіти передбачає не тільки зміну навколишнього середовища проживання студента, але й пристосування до умов та форм організації освітнього процесу, тому адаптаційні процеси різних аспектів, таких, як біологічний, психологічний, соціокультурний й академічний, у час інтернаціоналізації освіти набувають особливої актуальності.

Оскільки студентське середовище набуває щораз більшої диверсифікованості, адаптація стає важливою основою успішного навчання. Головними аспектами цього процесу є соціокультурна й академічна адаптація.

Аналіз останніх досліджень. Проблемою адаптаційних викликів іноземних студентів в університетах України займалися М. Вус, Н. Зінонос, Г. Іванишин, В. Коваленко, Т. Кошманова, В. Кривс, Т. Равчина, Н. Станкевич, Н. Цісар тощо. Проте сьогодні комплексного вивчення соціокультурного й академічного аспектів адаптаційних проблем іноземних студентів у ЗВО України та рекомендацій щодо їх подолання розроблено ще недостатньо.

Метою статті є розглянути соціокультурну й академічну адаптацію іноземних студентів як запоруку їхнього успішного навчання у незнайомому навколишньому і навчальному середовищі університетів України, виокремивши головні проблеми, та проаналізувати досвід закладів щодо фасилітації цього процесу.

Виклад основного матеріалу. Термін адаптація (*лат.* *adapto* – пристосовую, улаштовую; *англ.* *adaptation* – адаптація, пристосування) означає пристосування, процес пристосування, здатність пристосовуватися до мінливих умов навколишнього середовища [10, 45].

На нашу думку, для успішного навчання іноземних студентів актуальною є соціокультурна адаптація. Відповідними показниками успішного проходження цього аспекту адаптації виступають позитивні емоції у відносинах з навколишніми та здатність особи подолати зміни соціального та культурного дозвілля шляхом зміни її культури [7, 87].

На основі аналізу джерельної бази дослідження можемо зробити висновок щодо процесу адаптації,

який відбувається у декілька етапів. Прагне культурної адаптації, що охоплює чотири головні етапи (“медового місяця”, культурного шоку, одужання й адаптації), не всі студенти проходять з однаковою успішністю й за однаковий проміжок часу [8, 61–63].

Для студентів важливе значення має академічна адаптація. Це – пристосування насамперед до освітньої системи країни, що приймає організації освітнього процесу, курсів і до академічної іноземної мови. Академічна адаптація визначається такими головними критеріями, як: успішність навчання, орієнтація на майбутню професію, вміння працювати самостійно і в групі тощо [9, 50–51].

Адаптація забезпечує адекватну поведінку студентів-іноземців у соціальному, академічному та психологічному планах і сприяє досягненню їхніх навчальних цілей [2, 52].

У намаганні розв’язати ці адаптаційні проблеми у багатьох університетах створили орієнтаційні програми для іноземних студентів з метою фасилітації їхнього процесу пристосування до нового культурного й академічного середовища.

У коледжах та університетах місія міжнародного студентського офісу полягає також у тому, щоб допомогти студентам адаптуватися до незнайомого культурного й академічного середовища, шляхом надання широкого спектру послуг, пов’язаних не тільки з навчанням, а й з участю у соціальній, культурній, спортивній та іншій дозвільчій діяльності, а також забезпечення академічними, культурними, спортивними заходами, гуртковою роботою, волонтерством тощо [11].

Автор Равчина виокремлює такі головні завдання та вміння педагогів для організації навчального процесу: “організовувати міжособистісну взаємодію зі студентами на засадах поваги, довіри, толерантності до кожного; створювати ділову, незагрозливу атмосферу навчання; розкривати значущість навчального матеріалу для подальшої кар’єри; привчати до саморегуляції поведінки; розвивати кооперативні вміння, відчуття належності до колективу; спостерігати та регулювати діяльність і поведінку студентів; обговорювати правила поведінки у

закладі освіти; застосовувати різні методи навчання (наприклад, інтерактивні), що орієнтовані на студента; планувати різні види діяльності, що зосереджують студентів на виконанні завдань” [6, 124–148).

Зазначимо, що на початковому етапі адаптації важливим є емоційний стан перед прибуттям до чужої країни, знання про її культуру й особисті характеристики, що зменшують рівень невпевненості та тривоги. Серед головних чинників успішного пристосування студента-іноземця на початковому етапі виокремлюємо знання української мови та наявність соціальної підтримки. До негативних емоційних факторів належать збентеження, невпевненість, замкнутість, безпорадність і збентеженість. Головним із цих чинників є особистісна тривожність (збентеженість), яку розуміють як відносно стійку індивідуальну характеристику, що засвідчує здатність людини сприймати широке коло ситуацій як загрозове [7, 56].

Перший етап навчання іноземців зазвичай збігається з першим етапом адаптації, чи “культурного шоку”. Студенти з ентузіазмом починають навчання, ознайомлюються з новою культурою, іншим способом організації побуту. Тут адаптація є частиною освітнього процесу: на заняттях разом із викладачем іноземні студенти опановують невербальні елементи спілкування; вивчають тематичну лексику, моделюють типові комунікативні ситуації.

Істотним бар’єром в адаптації іноземного студента є те, що він потрапляє у середовище нелітературної мови, яку він не вивчає в аудиторії, а побутової поза нею, де він проводить значно більше часу [5]. Це і діалекти, і просторіччя, і кальки. Власне два види мовленнєвої діяльності створюють комплікації – мовлення й слухання. Говоріння як продуктивний вид мовленнєвої діяльності вимагає активного лексичного запасу, а отже, й високого рівня знань мови. Слухання як рецептивний вид мовленнєвої діяльності викликає комунікативні труднощі передусім тому, що не лише в перші місяці, а й роки доволі складно розуміти мовлення, що не адаптоване для іноземця – швидке, нерозбірливе й нечітке, що часто чуємо на вулицях разом із перешкодами для слуху – так званими “шумами”: зайвими звуками, запахами тощо [8, 233]. Це змушує студента почувати себе розгублено, створює хибне уявлення про низький рівень знань та ускладнює адаптацію. Щоб не лише навчати іноземного студента української мови як засобу спілкування й здобуття освіти, а й якомога швидше адаптувати його в україномовному середовищі, у препедвтичній

підготовці використовують комунікативний метод – створення мовленнєвих ситуацій на життєво необхідну тематику. За умов такого навчання студентів уже на початках вдаватиметься вирішити елементарні комунікативні проблеми: привітатись; попрощатись; запитати дорогу, назвати предмети, що його оточують; здійснити покупку у магазині тощо.

Ось чому головне завдання препедвтичної підготовки та курсу української мови як іноземної загалом – це “сформувати в іноземного студента комунікативну компетентність, що дасть змогу вільно спілкуватися в ситуаціях, актуальних для сфер його діяльності: соціально-побутовій – у період адаптації до іноземного середовища; та навчально-професійній – у період набуття навичок професійного мовлення” [1, 99].

Великі труднощі викликає також вивчення термінології. Іноземному студентів на підготовчому курсі до ЗВО необхідно засвоїти термінологію української мови. Це фахова термінологія медичної, біологічної, правової, науково-технічної, історичної галузей, що хоча й мають міжмовні терміни, все ж залишаються надскладним завданням для іноземця та підштовхують його до другого етапу адаптації [7, 226].

Другий етап адаптації психологічно значно важчий, ніж попередній. По-перше, ускладнюється матеріал (перехід від номінативних конструкцій до опанування граматики української мови), збільшується обсяг нового лексичного і граматичного матеріалу, дещо сповільнюється прогрес у навчанні [4, 100]. По-друге, календарно це кінець осені – початок зими, для якого, як відомо, характерний короткий світловий день та похолодання. Оскільки іноземні студенти, здебільшого є вихідцями із частин світу, що вкрай різняться погодними умовами з Україною (Азія, Африка, Близький Схід, Центральна Америка), то для них це також стрес. По-третє, у такий час іноземці починають тужити за домівкою, отож, варто морально їх підтримувати, до прикладу, завданнями, у яких вони презентуватимуть свої країни, національні особливості тощо. Робити це потрібно, звісно, українською мовою. Залучення їхніх культур не може бути надмірним, адже внаслідок цього студент відмежується від сприймання української. Така ситуація характерна й під час перебування іноземного студента у своєму мононаціональному середовищі, тоді українська для нього стає винятково мовою навчання, що значно гальмує її засвоєння.

Під час цього етапу варто зважати на основну

педагогічну умову навчання студентів-іноземців: створення позитивної мотивації комунікативно-мовленнєвої діяльності українською мовою, адже це – “найважливіший фактор формування іншомовної професійної діяльності студентів” [3, 138]. Принцип актуальності знань є визначальним чинником у мотивації студентів та допомагає боротися стресовий період.

Третій етап культурної адаптації, за Обергом, – це прийняття нових культурних реалій. Здебільшого він настає після складання зимової сесії, коли студент-іноземець упевнюється у своїх силах і з завзяттям готовий продовжувати навчання [7, 227].

Другий семестр навчання іноземців на підготовчому факультеті збігається з четвертим етапом культурної адаптації. Це етап адаптованості в соціокультурному середовищі, що відповідає доволі високому рівневі володіння українською мовою. Знання у цей період уможливають розширення форм роботи з іноземцями: організація пізнавальних екскурсій, перегляд фільмів, прослуховування та обговорення пісень, визначних історичних та культурних постатей, залучення студентів до організації літературних і мистецьких вечорів, презентацій своєї країни, культури, національних свят [4, 100–101].

Успішне подолання культурного шоку гарантує адаптацію іноземних студентів у новому соціокультурному середовищі та результативність освітнього процесу, що його забезпечує пропедевтичне відділення чи факультет. Отож, адаптація іншомовних студентів (соціально-побутова, соціально-культурна та соціально-комунікативна) є не менш важливою, ніж саме навчання, адже її подолання сприяє успішному пристосуванню до університетського життя.

У процесі адаптації іноземних студентів важливу роль відіграють програми постійної підтримки: консультації у групах чи індивідуальні, упродовж усього семестру для обговорення питань щодо психологічних, соціокультурних і академічних процесів адаптації, включаючи досвід з дискримінацією. Вважаємо, що запровадження консультацій викладача чи радника у години прийому на факультеті позитивно впливатиме на процес адаптації студентів. Результати досліджень засвідчують, що взаємодія з факультетським персоналом (наприклад, спілкування з викладачами) сприяє досягненню більшої академічної успішності серед іноземних студентів. Отож, призначення одного радника сприятиме їхній адаптації до освітнього процесу.

Студенти, які зуміли створити нову соціальну мережу завдяки комунікативним здібностям та знанням з української мови, зазнають меншого психологічного стресу у соціокультурній адаптації. Отже, індивідуальні характеристики (мовні здібності, соціальні вміння) чи бажання (мотивація) пристосуватися до нового середовища значною мірою сприяють психологічній адаптації, що є запорукою успіху проходження всіх інших її аспектів. Студенти, які впорались з передбачуваними труднощами, оскільки готувались до них на батьківщині, звертаються за допомогою до відповідних служб в університетах або використовують інші ресурси кампусу, зазнають менше стресу та проблем. Відповідно, адаптація до нового середовища відбувається успішніше.

Для успішного проходження адаптації студентів-іноземців варто застосовувати інформування, консультування, тренінги, відвідування студента, призначення радника з метою подолання стресу. Важливою є імплементація програм соціальної підтримки та заохочення студентів до різних видів діяльності в університетському містечку для сприяння взаємодії зі студентами різних культур і насамперед з представниками культури України, щоб допомогти іноземцям побороти різні прояви стресу. Викладацький склад та радники іноземних студентів повинні розуміти досвід іноземців у процесі адаптації та донести до них власні почуття [7, 229].

У процесі адаптації іноземних студентів варто звернути увагу на громадську, дозвільну та волонтерську діяльність з метою налагодження дружніх стосунків з іншими студентами; ознайомлення з інфраструктурою кампусу, його послугами, транспортною системою тощо.

Отже, проаналізувавши досвід передових університетів, можемо зазначити, що під час першого етапу адаптації слід значну увагу звертати на проблеми проживання і транспорту іноземних студентів, оскільки житло та транспорт – найдорожчі статті витрат іноземних студентів (після витрат на навчання). Потрібно забезпечувати їх необхідною інформацією про різні можливості вибору місця проживання і транспортну систему міста.

Ми вважаємо, що університет, зацікавлений у залученні іноземних студентів, може надавати такі послуги: трансферний сервіс з аеропорту до університету (ця послуга може бути надана безкоштовно завдяки роботі студентів-волонтерів, або платно шляхом винаймання осіб зі спільноти кампусу); транспортні послуги згідно з розкладом

(це допоможе студентам заощадити кошти та виконати деякі першочергові завдання, а саме: подати заяву на отримання картки соціального страхування, отримати водійські права та купити авто, придбати побутові меблі та продукти харчування); житлові послуги (можливість проживання у гуртожитку або тимчасове проживання у сім'ях громади (приймачих сім'ях); організація та реалізація програми надання спільноту кампусу побутових товарів у тимчасове користування (має на меті послаблення фінансових труднощів студентів, зменшення психологічного стресу, що знижує їхню адаптивну здатність до нового середовища); надання студентам інформації про те, як та де можна знайти здешевлені товари (розпродажі нових товарів та продаж вживаних товарів) [7, 229–230].

До університетських послуг зі сприяння адаптації належать послуги безпеки проживання та навчання у кампусі, медичні послуги.

Щодо соціокультурної підтримки та взаємодії, на наше переконання, українським ЗВО варто зосередити роботу у таких сферах:

- Організація наставництва у групах студентів у соціальних мережах: студентське наставництво можна здійснювати у групах студентів у соціальних мережах ще до прибуття у ЗВО, що є одним із засобів забезпечення потреб іноземців у соціальній підтримці. Тут доцільно організувати приєднання майбутнього студента до групи у соціальній мережі, яку очолює іноземний студент з досвідом навчання (бажано з однієї країни чи країни подібної культури). У такий спосіб наставник може ділитися інформацією про умови проживання, транспортну систему, вимоги щодо реєстрації, послуги університетського містечка тощо.

- Започаткування університетської програми після прибуття студента до ЗВО як соціальної взаємодії з українськими студентами, метою якої є знайомство іноземних студентів з українськими, влаштування зустрічей, що допомагатиме ознайомитись з українською культурою. До реалізації цієї програми можна залучити студентські організації та об'єднання, що можуть планувати та проводити спільні заходи після занять (дозвіллієві, культурні, спортивні тощо) для українців та іноземців. Це допоможе двом групам взаємодіяти соціально, будувати дружні стосунки та забезпечувати соціальну підтримку іноземним студентам. Крім того, подібні заходи збагачуватимуть знання про різноманітність етносів, рас та їхніх культур, виховуватимуть толерантність і розвиватимуть здатність

співпрацювати у полікультурному середовищі.

- Введення інтернаціональної складової освітніх програм, принцип мультикультуралізму в освітньому процесі з метою забезпечення сприятливого навчального середовища для диверсифікованої молоді.

- Налагодження співпраці із роботодавцями щодо часткової зайнятості як засобу соціальної підтримки: робота є джерелом соціальної взаємодії та підтримки.

- Забезпечення підтримки мультикультурності у кампусі, що підтримується різними центрами університету та студентським самоврядуванням [7, 230–231].

Уважаємо, що такі послуги університету сприятимуть підвищенню психологічних, соціокультурних, комунікативних і академічних досягнень адаптаційного процесу серед іноземних студентів, а також підвищенню рейтингу вступної кампанії ЗВО серед іноземців.

Висновки. У статті висвітлено результати аналізу специфіки забезпечення адаптації іноземних студентів в університетах України, а також визначено проблеми досліджуваної країни щодо адаптації іноземних студентів в умовах університетської освіти. Подано рекомендації щодо соціокультурної підтримки іноземців українськими ЗВО. Проаналізовано університетські послуги зі сприяння академічній адаптації до відмінної освітньої системи країни, університетських вимог до навчання. Вважаємо, що головними перевагами, які отримують країна та її заклади вищої освіти у залученні здібної мобільної молоді з-за кордону, є отримання додаткового капіталу, що забезпечує подальший розвиток країни та університетів, поживлення міжнародної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вус М. Опрацювання біологічної лексики в іншомовній аудиторії. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*, 2014. №10. С. 99–105.

2. Зінонос Н.О. Педагогічні умови адаптації студентів-іноземців до вивчення природничо-математичних дисциплін у вищих навчальних закладах: дис. канд. пед. наук: 13.00.04, Кривий Ріг, 2015.

3. Іванишин Г. (2014). Навчання професійно зорієнтованого діалогічного мовлення іноземних студентів медичних спеціальностей вищих навчальних закладів: лінгводидактична модель. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*, 2014. №10. С. 136–143.

4. Коваленко В., Кревс В., Цісар Н. Організація

доуніверситетського навчання іноземних громадян. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*, 2016. № 1. С.93–102.

5. Костів О. Діалектні явища у вивченні української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*, 2016. №12. С. 167–171.

6. Кошманова Т., Брайс Л., Голм Г., Нейшинз Джонсон Л., Равчина Т., Рао, Ш. *Педагогіка для громадянського суспільства*. Т. С. Кошманової (Ред.). Львів: Видавничий Центр Львівського національного університету імені Івана Франка. 2005.

7. Смолікевич Н.Р. Організаційно-педагогічні основи адаптації іноземних студентів в університетах США: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук (доктора філософії) за спеціальністю 13.00.01 “Загальна педагогіка та історія педагогіки” (011 – Освітні, педагогічні науки). Львів, 2018. 236 с.

8. Станкевич Н. Взаємопов’язане навчання видів мовленнєвої діяльності в курсі української мови як іноземної: теоретичний і практичний аспект. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*, 2016. №12. С.232–242.

9. Baohua Yu, Ewan Wright. Socio-cultural adaptation, academic adaptation and satisfaction of international higher degree research students in Australia. *Tertiary Education and Management*, 2016. №22 (1). С. 49–64.

10. The World Book Encyclopedia. Vol. 1. World Book, Inc. Chicago, 2001. 470 p.

11. International Student. Choosing the USA. 2017. Available at: https://www.internationalstudent.com/study_usa/choosing-the-usa/#support

REFERENCES

1. Vus, M. (2014). Opratsiuvannya biolohichnoi leksyky v inshomovniy audytirii [Mastering biological vocabulary in a foreign language audience]. *Theory and practice of teaching Ukrainian as a foreign language*. No.10, pp.99–105. [in Ukrainian].

2. Zinonos, N.O. (2015). Pedahohichni umovy adaptatsii studentiv-inozemtsiv do vyvchennia pryrodnycho-matematychnykh dystsyplin u vyschykh navchalnykh zakladakh. [Pedagogical conditions for foreign students’ adaptation to the study of natural and mathematical subjects in higher education]. *Candidate’s thesis*. Kryvyi Rih. [in Ukrainian].

3. Ivanyshyn, H. (2014). Navchannia profesiyno zoriyentovanoho dialohichnoho movlennia inozemnykh studentiv vtdychnykh spetsialnostey vyschykh navchalnykh zakladiv: lnhvodydaktychna model

[Studying of vocationally oriented dialogic speech of foreign students in medical specialties of higher educational institutions: linguodidactic model]. *Theory and practice of teaching Ukrainian as a foreign language*. No.10, pp.136–143 [in Ukrainian].

4. Kovalenko, V., Krevs, V. & Tsisar, N. (2016). Orhanizatsia douniversytetskoho navchannia inozemnykh hromadian [Organization of pre-university training of foreign citizens]. *Theory and Practice of Teaching Ukrainian as a Foreign Language*. No.1, pp.93–102. [in Ukrainian].

5. Kostiv, O. (2016). Dialektychni yavyscha u vyvchenni ukrainskoi movy yak inozemnoi. [Dialectic phenomena in the study of Ukrainian as a foreign language]. *Theory and practice of teaching Ukrainian as a foreign language*. No. 12, pp.167–171. [in Ukrainian].

6. Koshmanova, T., Brice, L., Holm, G., Nations Jonson L., Ravchyna, T. & Rao Sh. (2005). Pedahohika dlia hromadianskoho suspilstva [Pedagogy for Civil Society]. (Ed. T. S. Koshmanova). Lviv: Publishing Center of Ivan Franko National University of Lviv. [in Ukrainian].

7. Smolikevych, N. R. (2018). Orhanizatsiino-pedahohichne zabezpechennia adaptatsii inozemnykh studentiv v universytetakh SSHA [Organizational and pedagogical provision of foreign students’ adaptation in US universities]. *Qualificative research paper as a manuscript. The author’s dissertation thesis for obtaining the scientific degree of candidate of pedagogical sciences: 13.00.01*. Ivan Franko National University of Lviv. Lviv, 236 p. [in Ukrainian].

8. Stankevych, N. (2016). Vzayemopovyazane navchannia vydiv movlennievoi diyalnosti v kursii ukrainskoi movy yak inozemnoi. [Interrelated learning of communicative activities in Ukrainian as a foreign language: theoretical and practical aspects]. *Theory and practice of teaching Ukrainian as a foreign language*. No.12, pp.232–242. [in Ukrainian].

9. Baohua Yu, Ewan Wright. (2016). Socio-cultural adaptation, academic adaptation and satisfaction of international higher degree research students in Australia. *Tertiary Education and Management*. No.22 (1), pp.49–64. [in English].

10. The World Book Encyclopedia. (2001). Vol. 1. World Book, Inc. Chicago, 470 p. [in English].

11. International Student. (2017). Choosing the USA. Available at: https://www.internationalstudent.com/study_usa/choosing-the-usa/#support (Accessed 28 Dec. 2019). [in English].

Стаття надійшла до редакції 20.05.2020